

**T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

**DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ
WORKING PAPER SERIES**

Tartışma Metinleri

WPS NO/ 25 / 2016-06

**TÜRKİYE İMALAT SANAYİ’NİN ULUSLARARASI EKONOMİYE
ENTEGRASYONUN DEĞERLENDİRİLMESİ: 2000-2014**

Emine Büşra ÖZTÜRK*

Muhittin ADIGÜZEL**

*eminebusraozturk@gmail.com T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi Uluslararası Ticaret Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

** madiguzel@ticaret.edu.tr T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi İşletme Fakültesi İktisat Programı Yrd. Doç. Dr. Muhittin ADIGÜZEL

Türkiye İmalat Sanayi'nin Uluslararası Ekonomiye Entegrasyonun Değerlendirilmesi: 2000-2014

Özet

1970-1980 yılları itibariyle yoğunlaşan gelişmelerin etkisiyle ekonomik küreselleşme hızlanmış ve ülkeler birbirine entegre hale gelmiştir. 1980 sonrası Türkiye ekonomisi serbestleşme eğilimine girmiş ihracata yönelik sanayileşme politikaları benimsenmiş, sanayileşme yoğunlaşmış başta İmalat Sanayinde olmak üzere ithalat, ihracat rakamları hızlıca artış göstermiştir. Çalışmamızın amacı, Türkiye İmalat Sanayi'nin Uluslararası Ekonomiye Entegrasyonun değerlendirilmesidir. Bu kapsamda ekonomik küreselleşme, Türkiye Ekonomisi' nin dışa açılma süreci incelenmiş, Türkiye İmalat Sanayi'nin ve alt sektörlerinin Uluslararası Ekonomiye Entegrasyonu Dış Ticaret Hacminin (ithalat ve ihracat toplamı) GSYİH' ya oranlanması yöntemiyle ölçülmüştür. 2000-2014 yılları arasında İmalat Sanayinin Küresel ekonomiye entegrasyonu DTH/ GSYİH oranı çerçevesinde %30'lardan % 50'lere çıkarak % 66 düzeyinde artmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Küreselleşme, Türkiye İmalat Sanayi, Küresel Ekonomik Entegrasyon

Abstract

With the effects of developments between the years 1970- 1980 economic globalisation has been accelerated and nations became more integrated one another. Turkey had a disposition of free economy after the year 1980 by adopting export industry policies and import- export rates have been increased since industrialization on production has been esclated by that period. This study aims to evalute integration of Turkey's production industry to the international economy. In this context Turkey' s economic integration to free economy has been examined and production industry with its sub sectors has ben measured by evaluating economic globalisation with rating foreign trade volume of Turkey as total import and export rates to gross domestic product. Between the years 2000 and 2014 Turkey's integration of production industry to global economy has been increased from the rates 30% up to the 50% and it came to 66% since tha ratio of foreign trade volume to gross domestic product.

Keywords: Economic Globalization, Production Industry of Turkey, Global Economic Integration

Giriş

1980 sonrasında hızlanan küreselleşmenin de etkisi ile Türkiye ve birçok ülke müdahaleci ve korumacı politikaları terk etmiş, yaşanan liberalleşme ile paralel serbestleşme, dışa açılma süreci başlamıştır. Bu sürece ek olarak, 1990'ların başında Demirperde ülkelerinde yaşanan değişim ile sosyalist düzenin yıkılması sonucu kapitalist düzene geçilmiş, teknolojik ilerlemelerinin de katkısıyla ekonomik küreselleşme ivme kazanmış ve günümüzde ekonomiler daha yoğun bir entegrasyon içine girmiştir. Hızlanan ekonomik küreselleşme ile artan küresel/uluslararası ekonomik ilişkiler ülkelerin ya da sektörlerin dünya ekonomisiyle bütünleşme oranını arttırmaktadır. Türkiye Ekonomisi 1980 sonrasında dışa açılmış, liberalleşme politikaları kapsamında ihracata yönelik sanayileşme politikaları uygulamaya koymuştur. 1990'larda koalisyon hükümetlerinin iktisadi politikalarının ve küresel konjonktürün etkisiyle ekonomik krizler yaşamıştır. Bu gelişmelerle, Türkiye İmalat Sanayinin ihracat ve ithalatı artmış, dünya ekonomisine daha çok entegre olmuştur. Bu çalışmamızda Türkiye İmalat Sanayi'nin uluslararası ekonomiye entegrasyonunu ölçmeyi amaçladık. Bunun için ithalat ile ihracatın toplamı olan Dış Ticaret Hacminin (DTH) GSYİH' na oranlaması küresel ekonomiye entegrasyonun bir ölçüsü olarak kullanılmıştır. Türkiye İmalat Sanayi ISIC REV 3 (Uluslararası standart sanayi sınıflamasına) ikili düzeydeki 22 sektörün, DTH/GSYİH oranlarının 2000-2014 yılları içindeki durumu incelenmiş, değişimin kaynağı irdelenmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde; küreselleşme kavramı ve ekonomik küreselleşme, ikinci bölümünde; Türkiye ekonomisinin dışa açılma sürecinin kısaca gelişimi ve dönüşümü incelenmiştir. Üçüncü bölümünde ise Türkiye İmalat Sanayi'nin uluslararası ekonomiye entegrasyon süreci açıklanıp, Tüm İmalat Sanayi ve ISIC Rev. 3 ikili düzeyinde bulunan 22 sektörünün 2000-2014 yılları arasındaki DTH/GSYİH oranları yorumlanmıştır. Sonuç ve Değerlendirme son bölümde yer almıştır.

1.Küreselleşme

1.1. Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Çeşitleri

Günümüzde Küreselleşme, 18.yüzyıldan itibaren iki dünya savaşı arasındaki dönem hariç, başta ekonomi olmak üzere finans, kültürel vb. birçok alanda, dünyanın zamanla

daha fazla entegre olma, bütünleşme olgusu ve oluşum süreci diye tanımlanmaktadır (Yamak, 1998, s.6). Küreselleşme çok yönlü, birbirinden farklı boyutlara sahip olarak kategorize edilmektedir (Modelski, 2008, s.76-77). Küreselleşme, birbirinden farklı özellikleri olan fakat birbirinden bağımsız olmayan ekonomik küreselleşme, kültürel küreselleşme, politik küreselleşme olmak üzere 3 ayrı kategoriye ayırabilmektedir.

1.2. Ekonomik Küreselleşme Kavramı ve Ekonomik Küreselleşme Çeşitleri

1970-1980'li yıllardan itibaren büyük ölçüde IMF ve gelişmiş ülkelerin yapısal dönüşüm dayatmaları ile hemen tüm Dünya'da uygulamaya konulan liberal politikalarla yoğun ekonomik küreselleşme süreci yaşanmıştır. Sovyet Bloğu' nun çöküp komünist düzenin yıkılmasıyla birlikte tek kutuplu dünyada liberal ekonomik düzen yani serbest piyasa ekonomisine geçiş hızlanmıştır. Dünya ticaretinin giderek serbestleşmesi ile korumacı anlayış yerini serbest ticaret görüşüne bırakmış, liberalleşme sadece ticaretle kalmayıp, mali, parasal, yatırım alanlarına da yayılmıştır (Aydın, Erdoğan, Sarıbay, Bolay ve Altan, 2002, s.75-76).

Ekonomik küreselleşme yapıcı olduğu kadar yıkıcı da olabilmektedir. Küresel ekonomiye doğru ve sağlıklı, sürdürülebilir politika ve uygulamalar ile entegre olamayan ülkeler ekonomik küreselleşme sürecinden olumsuz etkilenmektedir (Adıgüzel, 2011, s.98). Ekonomik küreselleşme; ticaretin küreselleşmesi, finansın küreselleşmesi ve yatırımın küreselleşmesi olmak üzere üç olguyu kapsamaktadır.

Ticaretin küreselleşmesi ile; ülkeler arasındaki gümrük tarifeleri düşürülmüş bir çok koruma, kısıtlama, kota ve engellemeler yöntemleri yerine daha liberal uygulamalar hakim olmuştur. Bu süreçte GATT ve Dünya Ticaret Örgütü etkin rol almıştır. Teknolojik gelişmelerin etkisiyle birlikte ticaretin küreselleşmesi sürecinde malların taşıma, ulaşım maliyetleri düşmüş, haberleşme ile uluslararası pazar daha rahat takip edilir hale gelmiş, ulusal rekabet yerini uluslararası rekabetin uçsuz bucaksız genişliğine ve sert kurallarına bırakmıştır (Garih, 2000, s.41). Bu gelişmelere bağlı olarak Dünya ticareti Dünya üretiminden daha hızlı bir şekilde artmıştır. Uluslararası ekonomik entegrasyonun en önemli boyutu uluslararası ticaret olup gelişmelerden doğrudan etkilenmektedir. Küresel ekonomik bütünleşme derecesi, ithalat ve ihracatın ayrı ayrı ya

da birlikte yani; Dış Ticaret Hacminin (DTH) Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)'ya oranı ile ölçülmektedir (Adıgüzel, 2013, s.4).

Finansal küreselleşme ile paranın, sermayenin, tasarrufların sınırları kalkmış ulusal kimlikten sıyrılarak dünyaya yayılmış ve istenildiği zamanda her ülkenin piyasasında dolaşır hale gelmiştir (Şamiloğlu, 2002, s.9). 1970'lerde Bretton Woods sisteminin çöküşüyle birlikte finans piyasalarındaki serbestleşme ile ulusal ve uluslararası finans piyasaları birbirine entegre olmuş ve finansal liberalleşme tamamlanmıştır. Rant emek gelirlerinin düşürülmesinden kaynaklanmaktan uzaklaşıp her türlü kaynak, rant transferi sağlayan mekanizmalar olarak devreye girmiştir (Yeldan, 2001, s.26).

Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY), yatırımların küresel boyutunu başka bir yönüyle de üretimin küreselleşmesini ifade etmektedir. DYY ile kastedilen şirketin ana merkezinin kurulu bulunduğu ülkenin sınırlarının dışına üretimini yaymak için üretim tesisi kurması veya satın almasıdır (Seyidoğlu, 2003, s.718).

2. Türkiye'nin Dışa Açılma Süreci

2.1.İkinci Dünya Savaşı ve Dünya Bunalımını İçeren Erken Cumhuriyet Dönemi; Devletçilik Yoluyla İçe Dönük Sanayileşme Modeli: 1913-1950

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşuyla milli ekonomi kurmak ve küresel düzene adapte olabilmek için bir takım iktisadi politikalar uygulanmış, 1923-1929 yıllarında uygulanan liberal politikalar yetersiz kalınca sanayileşme süreci başarılı olamamıştır. Başarısız olunmasının tek nedeni uygulanan politikalar değildir, 1920'lerin sonlarına gelindiğinde, dünya ekonomisinde olumsuzluklar yoğunlaşarak 1929 Büyük Buhran Krizini hazırlamıştır. Büyük Buhranın SSCB (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği)' i etkilemeyerek kapitalist ülkeleri sarsmasıyla birlikte liberal düzen sorgulanmaya başlanmış bu süreçte Keynesyen politikalar ortaya çıkmıştır (Dikkaya, Üzümcü ve Özyakışır, 2013, s.103-104). Türkiye dahil olmak üzere küresel ekonomik düzende devlet müdahaleciliğine ve korumacılığa geçiş yapılmıştır. 1930 yılından sonra devlet yoluyla kalkınma, planlar aracılığıyla çizilmiş ve bu dönemde sanayileşme stratejisi olarak ithal ikameci sanayileşme benimsenmiştir (Sağır, 2011, s.73). 1946 yılında çok partili düzenin gelmesiyle Demokrat Parti başta olmak üzere muhalefet örgütlenmiş ve

hükümetin iktisadi politikaları eleştirilmiştir. İç etkenlerle hükümet, gelen eleştirileri dikkate alıp devletçiliği düzenleyerek ‘yeni devletçilik’ adında yani farklı liberal iktisat uygulamaya hazırlanmıştır (Şahin, 2014, s.88).

2.2. İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Özel Sektör Önderliğinde İthal İkamesi Yoluyla Sanayileşme: 1950-1980

1950’de Demokrat Parti (DP)’nin iktidara gelmesiyle 1951-1954 yılları eski politika olan dışa kapalı korumacı ve içe dönük ekonomi politikaları terkedilerek yerine ‘serbest dış ticaret rejimini benimseyen ve dış pazarlara yönelik kalkınmayı savunan bir strateji’ izlenmiştir. Bu dönemde ekonomi, finansal sıkıntılarının ortaya çıkması ile gittikçe liberal halinden sıyrılarak kontrolcü anlayışa doğru sürüklenmiş olup, tedbirlerle ayakta kalabilen, dengesiz ve güçsüz durumda kalmıştır. 1955-1959 yılları arasında tarıma dayalı iktisadi politikalarda tıkanma meydana gelmesi sonucunda yerini sanayileşmeye öncelik veren korumacı ve ithal ikameci politikalara bırakmıştır. DP hükümeti ilk zamanlardaki liberalizme döviz sıkıntısıyla kısıtlama getirmiş, piyasalarda sıkı denetimle ithalatı kısıtlayıcı önlemler almıştır (Çoban, 2014, s.63-67). 1961 Anayasası ile devlet için sosyal ve iktisadi yükümlülükler getirilmiş; ekonominin beşer yıllık kalkınma planları dahilinde yönetilmesi anayasal esasa bağlanmıştır. Planlar on beşer yıllık perspektifte beşer yıllık dönemleri kapsayacak şekilde hazırlanmış, her yıl gözden geçirilmesi kararlaştırılmıştır (Kepenek ve Yentürk, 2007, s.54). 1970 sonrası oluşan küresel ekonomik bunalımlar ve gelişen ülkelerin piyasa yanlısı ekonomik politikaları benimsemesiyle ithal ikamesi yoluyla sanayileşme politikalar terkedilmiş piyasa yanlısı neoliberal politikaların benimsenmesi sürecinde Dünya Bankası ve IMF gibi uluslararası etkinliğe sahip kurumlar büyük rol üstlenmiştir.

2.3. Neoliberal Politikalar Ve Küreselleşmeye Açılış: 1980 Sonrası

1970-1980 döneminde Türkiye’de ekonomik toplumsal bunalımlar siyasi istikrarsızlık hepsi birbirini tetikleyip etkilemiştir. Ekonomiyi yeniden işler hale getirmek, canlandırmak finansman ihtiyacını ve açıkları kapatmak amacıyla IMF ile Stand-by anlaşmaları imzalanmıştır hükümet tarafından 24 Ocak 1980 tarihinde liberalleşme

yolunda başlangıç için önemli adım olarak görülen Ekonomik İstikrar Kararları açıklanmış, yürürlüğe konulmuştur (Çoban, 2014, s.102-103). 1980-1983 yıllarını kapsayan dönemde programın, askeri rejimin yönetimiyle uygulanıyor olması küresel kredi kurumlarına verilen taahhütlerin toplumsal sorgulamadan, baskıdan etkilenmeyerek daha kolay uygulanabilmesini sağlamıştır. Programın 1984'ten itibaren daha tam olgunlaşmamış demokrasiye geçişle birlikte planın ikinci aşaması olarak 1984-1988 yılları arasında uygulamalar sürdürülmüş, üçüncü aşama olarak 1989'dan itibaren TL'nin konvertibilitesi ve finansal serbestleşme ile küreselleşme sürecine girilmiştir. 1980-1988 yılları arasında piyasa ekonomisine geçiş için serbestleşme politikaları deneme-yanılmayla ile uygulanmış tam bir istikrarlı gidişat sağlanamamıştır (Kazgan, 2009, s.127-128).

Türkiye için 1987-2001 yılları, siyasi ve iktisadi istikrarsızlıkların süre geldiği yıllar olmuştur. Türkiye kısa süreli sık sık değişen koalisyon hükümetlerince yönetilmiş kısa vadeli siyasal hedefler için mali disiplinden vazgeçilmiş, kamu maliyesinin dengesini sağlamlaştırmadan sermaye hareketlerini serbest bırakmış, ekonomiyi iç –dış iktisadi krizlere açık ve kırılgan hale getirmiştir. Koalisyonların kalıcı çözüm bulamamasıyla büyüyen ve ağırlaşan sorunlar nedeniyle krizler meydana gelmiştir (Pamuk,2012, s. 276-283). Kasım 2000 krizi, döviz ve TL'ye talebin artması ve likidite ihtiyacından doğan ataklardan oluşan döviz talebinin karşılanamaması sonucunda faiz ve kur yükselmesinden ortaya çıkmıştır. Artan likidite talebi IMF tarafından karşılanınca faiz ve kur artışının önüne geçilmiş, krizin derinleşmesi engellenmiştir. 2001 Şubat krizi, Kasım 2000 krizinin devamı olarak görülmüş ve derinleşmemiş olan 2000 Kasım krizinin yüzeye çıkmasıyla patlak vermiştir (Karluk, 2014, s.548-549). 2000 Kasım krizi sonrasında faiz riski, 2001 Şubat krizi sonrasında ise faiz riskinin yanına kur riski de eklenmiş bankacılık sektörü sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştır. Yaşanan krizle reel sektör sarsılmış, bankacılık sektörünün işlerliğini kaybetmesiyle kredi riskinin artması kaçınılmaz hale gelmiştir (Uludağ ve Arıcan, 2003, s.66). Şubat 2001 ekonomik krizinde; kriz, likidite sıkıntısı nedeniyle önce faiz sonrasında ise döviz kurunun (devaülasyon beklentileriyle) hızlı bir biçimde fırlaması ve bunların sonucunda yabancıların borsayı terk etmeleriyle İMKB endeksi düşerek kriz en üst noktasına ulaşmıştır. Hükümet bu duruma müdahale ederek Temmuz 2001'de döviz kurunu dalgalanmaya bırakmıştır. IMF ile anlaşılıp 18.stand-by anlaşması ile Güçlü Ekonomiye

Geçiş Programı (GEGP) kabul edilmiş, program desteklenerek kapsamlı reform, yapılanma öngörülmüştür (Şahin, 2014, s.248-249). Kasım 2002’de tek başına iktidara gelen AK Parti IMF ile işbirliğine gitmiş, IMF programlarının kesintisiz uygulanması ve uluslararası piyasalarda mevcut olumlu havanın katkısıyla 2000-2005 yılları arasında ekonomi toparlanmaya başlamıştır (Badurlar, 2009, s.7). Olumlu küresel ekonomik havayla birlikte Türkiye için büyüme ivmesi yakaladığı yıllar olmuştur (Aksoy, 2012, s.66).

Dünyayı 2007-2008 yıllarında ciddi olarak etkileyen küresel kriz Türkiye’yi 2008 yılının son çeyreğinden itibaren etkilemiştir. Küresel finansal kriz, ekonomisinin yüksek oranda dışa bağımlı olması nedeniyle Türkiye ekonomisinde reel sektörü ciddi bir biçimde etkilemiştir. 2010 yılında Cari açığın GSMH’ nın yüzde on düzeyine yükselmesi ile harcamaları ve büyümeyi sınırlandırıcı uygulamalara geçilmiş, ekonomide bir nevi frene basılmıştır. Mobilya, Dericilik, Ayakkabı ve Tekstil gibi bazı sektörlerde ithalata ek vergiler getirilmiştir. Petrol fiyatlarındaki düşüş ve uygulanan politikalarla son yıllarda cari açık gerilemiş büyüme yüzde 4’ler düzeyinde gerçekleşmiştir.

3. Türkiye İmalat Sanayi’nin Uluslararası Ekonomiye Entegrasyonun Değerlendirilmesi

3.1. Küresel/ Uluslararası Ekonomik Entegrasyon Teorisi

Günümüzde, küresel ekonomik entegrasyonu ölçmek için çok fazla ölçüm yöntemi kullanılmaktadır. En çok kullanılan yöntemlerin başında; ihracat ve ithalat toplamının Gayri Safi Yurtiçi Hasıla’ ya oranlanması gelmektedir. Bilindiği gibi ihracat ve ithalatın toplamı Dış Ticaret Hacmi DTH olarak adlandırılmaktadır. Kısaca küresel ekonomik entegrasyon oranı; Dış Ticaret Hacminin GSYİH’ ya oranlanmasıyla elde edilmektedir. İhracat, ithalat ve GSYİH verilerinin kolay ulaşılabilir olması, bazı ülkelerde de hazır halde bulunması bu yöntemi en çok tercih edilir hale getirmiştir (Şahin, 2015, s.457).

3.2. Türkiye İmalat Sanayi'nin Uluslararası Ekonomiye Entegrasyonun Değerlendirilmesi

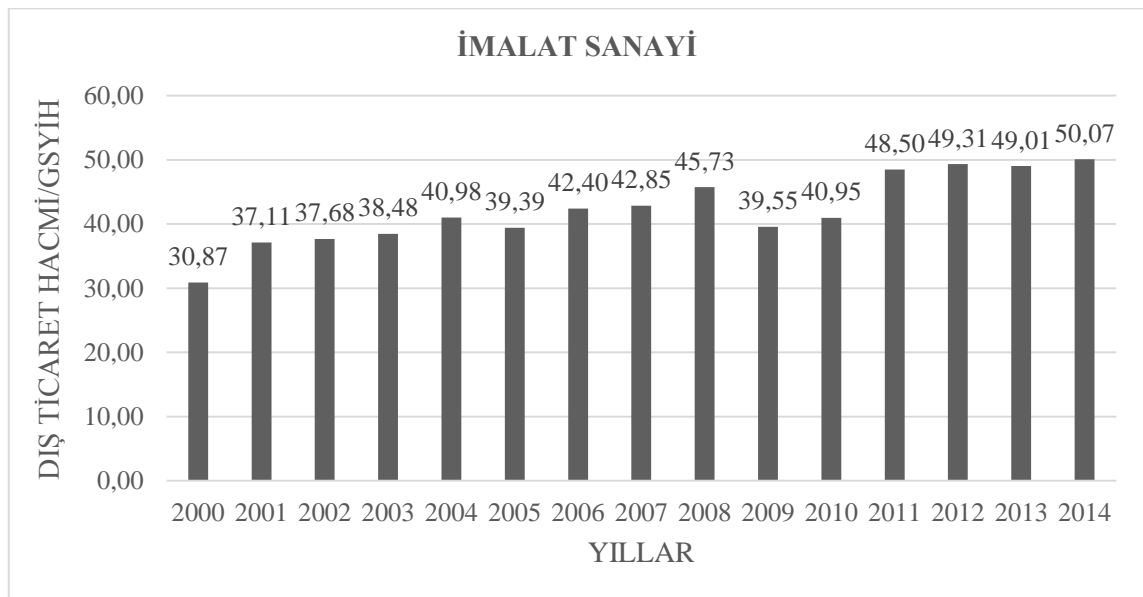
3.2.1. Türkiye İmalat Sanayi'nin Uluslararası Ekonomiye Entegrasyon Süreci

Türkiye İmalat Sanayi'nin küresel ekonomiye entegrasyonu sürecinde, 1980 yılında ithal ikameci sanayileşmenin yerini ihracata dayalı iktisadi politikaların almış buna ilave olarak, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kapsamında kabul edilen anlaşmalar ile Gümrük Birliği(GB) anlaşması kapsamında uygulanan politikalar önemli kilometre taşlarıdır. Türkiye ekonomisinde Kasım 2000, Şubat 2001 krizleri ile dönüm noktası oluşmuş 2002 sonrası ekonomik, siyasi istikrar ile DTH artış sağlanmış ve bu dönemde küresel ekonomiye entegrasyon artış göstermiştir (Sağlam, 2013, s. 61-65).

3.2.2. Türkiye İmalat Sanayi'nin Uluslararası Ekonomiye Entegrasyonun Ölçülmesi ve Yorumlanması

Türkiye İmalat Sanayinin ve 22 alt sektörünün Küresel ekonomiye entegrasyonu, 2000-2014 yılları içindeki dönemde DTH/ GSYİH oranları Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ithalat, ihracat verileri ile Dünya Bankası (WB) GSYİH verileri kullanılarak hesaplanmıştır. 2000-2014 yılları için İmalat Sanayi Dış ticaret hacminin GSYİH' ya bölünüp 100 ile çarpılmasıyla bulunan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Şekil: 2000-2014 dönemi Türkiye İmalat Sanayinin Dış Ticaret Hacminin Türkiye GSYİH' ya oranı

Kaynak: TÜİK ve Dünya Bankası verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Türkiye İmalat Sanayi ithalat ve ihracat toplamının (Dış Ticaret Hacminin) Türkiye GSYİH' ya oranı Şekil' de görüldüğü gibi 2000-2014 döneminde % 30,87 ile % 50,07 arasında değişmiştir. 15 yıllık dönemin başlangıcı olan 2000 yılında en düşük seviye %30,87 olan bu oran dönem içerisinde 2009 ve 2010 yılı hariç kademeli olarak yükselmiş 2014 yılında 15 yılın en yüksek seviyesine % 50,07 e çıkmıştır. Türkiye İmalat Sanayinin dünya ekonomisine entegrasyonu, 1,5 kat artmıştır. Bu artış ihracat ve ithalatın artmasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye İmalat Sanayi ISIC REV 3 ikili düzeyindeki 22 sektörünün küresel ekonomiye entegrasyon oranı Tablo1 ve Tablo2' de yer almaktadır.

Tablo 1: İmalat Sanayi'nin ISIC REV.3 İkili düzeyde 22 sektörünün 2000-2007 yılları arasındaki Uluslararası Ekonomiye Entegrasyon Oranları

ISIC REV 3 / 2 Digit	YILLAR							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
15	1,12	1,55	1,39	1,41	1,34	1,32	1,28	1,21
16	0,06	0,06	0,06	0,05	0,04	0,04	0,05	0,04
17	2,43	3,38	3,45	3,28	3,00	2,63	2,54	2,49
18	2,13	2,90	2,99	2,84	2,54	2,20	2,10	2,03
19	0,19	0,11	0,09	0,09	0,08	0,08	0,08	0,09
20	0,10	0,11	0,12	0,13	0,15	0,17	0,19	0,21
21	0,49	0,52	0,56	0,56	0,66	0,61	0,56	0,57
22	0,11	0,13	0,11	0,10	0,09	0,11	0,09	0,11
23	1,08	1,13	1,23	1,25	1,32	1,66	2,08	2,23
24	3,56	4,21	4,40	4,34	4,51	4,20	4,35	4,28
25	0,68	0,89	0,93	0,96	0,99	0,96	1,05	1,09
26	0,58	0,79	0,81	0,76	0,77	0,77	0,79	0,76
27	2,17	3,33	3,42	3,69	4,56	4,26	4,98	5,48
28	0,58	0,82	0,87	0,87	0,96	0,96	1,09	1,09
29	2,71	3,32	3,68	3,72	3,64	3,54	3,83	3,88
30	0,62	0,43	0,44	0,41	0,46	0,52	0,55	0,47
31	0,91	1,15	1,19	1,07	1,21	1,27	1,47	1,61
32	1,86	1,55	1,68	1,64	1,89	1,61	1,50	1,33
33	0,53	0,55	0,54	0,52	0,57	0,58	0,59	0,57
34	2,89	2,48	2,80	3,91	5,26	4,67	4,89	4,96
35	0,88	1,18	0,64	0,52	0,83	0,75	0,86	0,77
36	0,46	0,65	0,74	0,75	0,77	0,75	0,79	0,85

Kaynak: TÜİK ve Dünya Bankası verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

ISIC REV.3 ikili düzeydeki kodlarıyla Türkiye İmalat Sanayi 15. Gıda ve İçecek, 16. Tütün Ürünleri, 17.Tekstil Ürünleri, 18. Giyim Eşyası, 19. Dabaklanmış deri, bavul, el

çantası, seraciye ve ayakkabı, 20.Ağaç ve Mantar Ürünleri, 21.Kağıt ve Kağıt Ürünleri, 22. Basım ve Yayım, 23.Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar, 24.Kimyasal madde ve ürünler, 25.Plastik ve kauçuk ürünleri, 26.Metalik olmayan diğer mineral ürünler, 27.Ana metal sanayi, 28.Metal eşya sanayi, 29.Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat, 30.Büro, muhasebe ve Bilgi işlem makinaları, 31.Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar, 32.Haberleşme teçhizatı ve cihazları, 33.Tıbbi, Hassas, Optik Aletler ve Saat, 34.Motorlu kara taşıtı ve römorklar, 35.Diğer Ulaşım Araçları, 36. Mobilya olmak üzere 22 sektör bulunmaktadır.

Tablo 2: İmalat Sanayi'nin ISIC REV.3 İkili düzeyde 22 sektörünün 2008-2014 yılları arasındaki Uluslararası Ekonomiye Entegrasyon Oranları

ISIC REV 3 / 2 Digit	YILLAR						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
15	1,40	1,44	1,39	1,78	1,86	1,96	2,10
16	0,05	0,06	0,05	0,05	0,07	0,07	0,09
17	2,25	2,26	2,32	2,56	2,37	2,50	2,68
18	1,84	1,85	1,77	1,86	1,80	1,87	2,07
19	0,27	0,24	0,25	0,30	0,31	0,35	0,35
20	0,20	0,18	0,21	0,25	0,27	0,26	0,28
21	0,56	0,57	0,61	0,65	0,65	0,69	0,73
22	0,10	0,11	0,10	0,10	0,09	0,09	0,09
23	2,90	2,30	2,46	3,15	3,35	3,07	3,07
24	4,38	4,18	4,48	5,16	4,94	4,99	5,37
25	1,12	1,10	1,15	1,38	1,38	1,46	1,58
26	0,80	0,80	0,75	0,76	0,73	0,76	0,81
27	6,72	4,62	4,53	5,57	7,05	6,40	5,39
28	1,23	1,15	1,12	1,31	1,34	1,44	1,45
29	3,67	3,35	3,36	4,18	4,12	4,39	4,44
30	0,41	0,44	0,45	0,44	0,44	0,48	0,49
31	1,69	1,74	1,79	1,97	1,80	1,82	1,81
32	1,04	1,07	1,00	1,07	1,18	1,22	1,38
33	0,58	0,57	0,58	0,67	0,66	0,72	0,79
34	4,78	3,85	4,19	4,77	4,19	4,58	4,58
35	0,89	0,93	0,96	1,10	0,85	0,79	0,88
36	0,84	0,79	0,79	0,93	1,05	1,16	1,37

Kaynak: TÜİK ve Dünya Bankası verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo1 ve Tablo 2' deki İmalat Sanayi'nin Uluslararası Ekonomiye Entegrasyon oranlarının yorumlanması ile elde edilen sonuçlar özetle şöyledir; 2000-2014 yılları arasında Türkiye Gıda ve İçecek, Tütün Ürünleri, Dabaklanmış deri, Bavul, El Çantası,

Seraciye ve Ayakkabı, Ağaç ve Mantar Ürünleri, Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Kok kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıtlar, Kimyasal Madde ve Ürünler, Plastik ve Kauçuk Ürünleri, Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler, Ana Metal Sanayi, Metal Eşya Sanayi, Başka yerde sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat, Başka yerde sınıflandırılmamış Elektrikli Makine Cihazlar, Tıbbi, Hasas, Optik Aletler ve Saat, Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar ve Mobilya olmak üzere 16 sektörün dünya ekonomisine entegrasyonu belli oranlarda artmıştır. Gıda ve İçecek, Tütün Ürünleri, Dabaklanmış deri, Bavul, El Çantası, Seraciye ve Ayakkabı, Kimyasal Madde ve Ürünler, Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler, Ana Metal Sanayi, Başka yerde sınıflandırılmamış Elektrikli Makine ve Cihazlar olmak üzere 7 sektörün dünya ekonomisine entegrasyon artışı ithalat ve ihracatın hemen aynı düzeyde değişiminden kaynaklanmaktadır. Ağaç ve Mantar Ürünler, Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Kok kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıtlar, Plastik ve Kauçuk Ürünleri, Metal Eşya Sanayi, Başka yerde sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat, Tıbbi, Hassas, Optik Aletler ve Saat, Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar, Mobilya olmak üzere 9 sektörün dünya ekonomisine entegrasyon artışı ihracat artışından kaynaklanmaktadır. Tekstil Ürünleri, Giyim Eşyası, Basım ve Yayım, Büro, Muhasebe ve Bilgi İşlem Makinaları, Haberleşme Teçhizatı ve Cihazlar, Diğer Ulaşım Araçları olmak üzere 6 sektörün dünya ekonomisine entegrasyonu artmamış, önemli bir değişim göstermemiş ya da bir miktar azalmıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

Türkiye ihracatının yaklaşık yüzde 95'i İmalat Sanayi ürünlerinden oluşmaktadır. Bu nedenle İmalat Sanayi'nin uluslararası ekonomiye entegrasyonun gelişimi önem taşımaktadır. Çalışmamızda bu entegrasyonu ölçmek amacıyla Dış Ticaret Hacminin GSYİH ya oranlanması yöntemi kullanılmıştır. Türkiye İmalat Sanayinin ve ISIC REV. 3 ikili düzeyindeki 22 sektörün, 2000-2014 yılları içindeki dönemde DTH/ GSYİH oranları kullanılarak hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular incelenmiş ve sektörlerin küresel ekonomiye entegrasyon oranı değerlendirilerek değişimin kaynağı irdelenmiştir. İmalat Sanayi'nin Uluslararası Ekonomiye Entegrasyonun Ölçülmesi ile elde edilen sonuçlar; 2000-2014 yılları arasında İmalat Sanayinin bütünsel olarak Küresel ekonomiye entegrasyonu DTH/ GSYİH oranı çerçevesinde %30'lardan % 50'lere çıkarak % 66 düzeyinde artmıştır. Yapılan çalışmada elde edilen verilere göre Türkiye İmalat Sanayi 16 sektörün dünya ekonomisine entegrasyonu belli oranlarda artmış olup 7 sektörün artışı ithalat ve ihracattın hemen aynı düzeyde değişimden kaynaklanmakta, 9 artışı ihracattan kaynaklanmaktadır. Türkiye İmalat Sanayi 6 sektörün dünya ekonomisine entegrasyonu artmamış, pek fazla değişim göstermemiş ya da bir miktar azalmıştır. Türkiye İmalat Sanayinin dünya ekonomisine entegrasyonu, 1,5 kat artmış ve bu artış ihracat ve ithalatın artmasından kaynaklanmaktadır. İhracata yönelik sanayileşme politikasının günümüze uyarlanması yapılarak ara malında ithalata olan bağımlılığımız azaltılmalıdır. 2015-2017 Orta Vadeli Programında da öngörüldüğü gibi İmalat Sanayi'nin küresel/uluslararası ekonomik entegrasyonunu sağlama, ticaret paylarını artırmak adına, sanayinin GSYİH payının yükseltilmesi için lokomotif sektörlerin yanında AR-GE, yatırım vb. teşvik sistemiyle destek verip yüksek katma değer yaratacak sektörlerin artırımı hedeflenmelidir.

Kaynakça

Adıgüzel, M. (2011). *Ekonomik, Kültürel ve Politik Küreselleşme ve Sonuçları*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Adıgüzel, M. (2013). Ekonomik Küreselleşmenin Türkiye Ekonomisine Etkileri. *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 35

Aksoy, T. (2012). *2001 sonrası Türkiye'de uygulanan sanayileşme stratejileri*. Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Aydın, M.S., Erdoğan, M., Sarıbay, A. Y., Bolay, S.H. ve Altan, M. (2002). *Siyasi Ekonomik ve Kültürel Boyutlarıyla Küreselleşme*. İstanbul: Ufuk Kitapları.

Badurlar, İ. Ö. (2009). *Türkiye'de Enflasyon Hedeflemesi Stratejisi Uygulanması ve Para Politikasına Etkisi: 2002-2008*, Anadolu Uluslararası İktisat Kongresi, 17-19 Haziran 2009, Eskişehir, Türkiye.

Çoban, Y. (2014). *Türkiye Ekonomisi* (4.baskı). İstanbul: İkinci Sayfa Yayınevi

Dikkaya, M., Üzümcü, A. ve Özyakışır, D. (2013). *Osmanlı'dan İki binli Yıllara Türkiye'nin Ekonomik Tarihi Tarihsel ve Sektörel Analiz*. Ankara: Savaş Yayınevi.

Dünya Bankası. (WB). (Erişim tarihi: 25.02.2016)

<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>

Garih, Ü. (2000). *Globalleşme Sürecinde Türkiye*. İstanbul: Hayat Yayınları.

Karlık, S. R. (2014). *Türkiye Ekonomisi* (13.baskı). İstanbul: Beta Yayınları

Kazgan, G. (2009). *Tanzimat'tan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi* (4.baskı). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kepenek, Y. ve Yentürk, N. (2007). *Türkiye Ekonomisi* (20.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Modelski, G.(2008). Küreselleşme. David Held ve Anthony McGrew (Ed.), *Küresel Dönüşümler: Büyük Küreselleşme Tartışması* içinde. Eray Sarıot (Çev.). Ankara: Phoenix Yayınları, 75-80

Pamuk, Ş. (2012) . *Türkiye'nin 200 yıllık iktisadi Tarihi* (2.baskı). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Sağır, H. (2011). *İthal ikameci sanayileşme ve ihracata dönük büyüme stratejileri: Latin Amerika, Doğu Asya ülkeleri ve Türkiye karşılaştırmalı analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sağlam, Y.(2013). *1980 Sonrası Türk İmalat Sanayi'nin Gelişimi ve Dışa Açıklık*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Seyidoğlu, H. (2003). *Uluslararası İktisat*. İstanbul: Güzem Yayınları.

Şahin, H.(2014). *Tarihsel Gelişimi-Bugünkü Durumu, Türkiye Ekonomisi* (14.baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Şahin, B.Y. (2015). Dışa Açıklığın Ölçüm Yöntemleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Doi: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2693>

Şamiloğlu, F. (2002). *Küreselleşme Sürecinde Türkiye'nin Finansal Kaynak Sorunu*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Türkiye İstatistik Kurumu.(TÜİK). (Erişim Tarihi: 21.02.2016) www.tuik.gov.tr

Uludağ, İ. ve Arıcan, E. (2003). *Türkiye Ekonomisi (teori, politika, uygulama)*. İstanbul: Der Yayınları.

Yeldan, E. (2001). *Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi (Bölüşüm, Birikim ve Büyüme)* (3.baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

Yamak, O. (1998). *Kalite Odaklı Yönetim*. İstanbul: Komputron Ltd.